

Nr 280.

Af herr **Pålsson**, om lagbestämmelser i syfte att trygga arbetsgifvares och arbetares föreningsrätt.

Då Kungl. Maj:t låtit utarbета och till innevarande års Riksdag framlägga förslag till lagar, *dels* angående föreningar och *dels* med afseende å ordnandet af förhållandena mellan arbetsgifvare och arbetare, hvaribland äfven förekommer ett förslag till lag om kollektivaftal, för hvilkens effektivitet största möjliga stadga och ordning uti föreningsväsendet är en ovillkorlig förutsättning, borde man haft allt skäl att vänta, det Kungl. Maj:t samtidigt skulle låtit sig angeläget vara, att genom tydliga och klara lagbud uti något af dessa lagförslag eller ock uti ett fristående sådant skapa en fullständig och för alla förhållanden okränkbar garanti för *själfva* föreningsrätten.

Så har emellertid icke skett. Uti det ursprungligen af Kungl. Maj:t godkända förslaget till kollektivaftal 9 § finner man med afseende härå endast följande stadgande: »Ej må i *kollektivaftal* stadgas förbud för arbetsgifvare eller arbetare att tillhöra förening, som i 1 § afses, eller göras inskränkning i arbetsgifvares eller arbetares rätt att *ingå arbetsaftal med hvem han vill*. Har sådant förbehåll skett, vare det ogillt.» Och i förslaget om vissa arbetsaftal föreskrifves, att hvad sålunda är stadgadt skall äga tillämpning äfven beträffande arbetsaftal.

Det »skydd» för föreningsrätten, som sålunda från början var förslaget, skulle ju visserligen icke varit alldeles värdelöst, äfven om det ofta skulle kommit att blifva skäligen illusoriskt. Herr justitieministern har ock genom sitt anförande till statsrådsprotokollet sörjt för, att hvarje tvekan skulle blifva undanröjd om, att detta »skydd» ingalunda kunde utgöra något hinder för de mest uppenbara kränkningar af föreningsrätten. Det yttrande, hvarå jag syftar, är af följande lydelse: »Arbetsgifvare har således ingen förbindelse att i sitt arbete antaga arbetare, eller arbetare att

taga anställning hos arbetsgifvare, som tillhör en viss förening, med hvilken han af en eller annan orsak, *exempelvis pågående konflikt*, anser sig icke kunna samarbeta. Det utgör ej heller hinder för arbetsgifvare eller arbetare att i laga ordning *upplösa aftalsförhållandet* på den grund, att medkontrahenten tillhör eller efter arbetsaftalets avslutande *inträdt uti förening, med hvilken den förre icke vill hafva något att skaffa.*» Och det tillägges, att skydd mot dylika kränkningar af föreningsrätten — de numera vanligast förekommande — får man söka att skaffa sig genom aftal.

Det skall emellertid villigt erkännas, att på lagrådets tillskyndan en högst väsentlig förbättring skett uti affattningen af nyss åberopade lagrum. Men de af lagrådet afhjälpta olägenheterna i den ursprungliga formuleringen råda ej bot mot den här anmärkta bristen på ett fullständigt och effektivt skydd mot *hvarje* kränkning af föreningsrätten. Jag har därför funnit mig föranlåten väcka förslag om införandet af ett sådant skydd.

Den tid är visserligen förbi, då kränkningar af föreningsrätten från arbetsgifvarnes sida gentemot arbetarne och vice versa hörde, snart sagdt, till ordningen för dagen. Äfven om de framställningar, som med anledning häraf på sin tid gjordes i Riksdagen om lagstiftning för tryggande af föreningsrätten, icke ledde till den af motionärerna åsyftade påföljden, torde de synpunkter, som vid frågans behandling i Riksdagen gjordes gällande, jämte utvecklingen af föreningsväsendet och den frivilliga kollektiva aftalsrätten dock hafva haft det goda med sig, att rättsuppfattningen angående det ovärdiga och obehöriga uti ett dylikt kränkande af andra medborgares oförytterliga rättigheter tämligen allmänt slagit igenom. Under de senare åren hafva de förr så vanliga föreningsrättskränkningarna blifvit allt mera sällsynta och hufvudsakligen endast då och då förekommit i någon efterblifven landsända. »Rätten att fritt och okränkt deltaga i arbetet skall liksom *föreningsrätten hållas ömsesidigt i helgd*» (»å ömse sidor hållas okränkt») är en princip, som numera allmänt återfinnes i kollektiv-aftalen. Och till yttermera visso tillägges ofta: »*anse arbetarne, att afskedandet ägt rum under omständigheter, som kunna tolkas såsom angrepp på föreningsrätten, äga de att — — — påkalla undersökning för vinnande af rättelse.*»

Med dessa fakta för ögonen skulle det till äfventyrs kunna synas, som om det växande rättsmedvetandet på ifrågavarande område vore på god väg att blifva så allmänt, att någon lagbestämmelse, innefattande uttryckligt och fullständigt skydd för föreningsrätten, icke skulle vara af behovet påkallad. Ett sådant behof synes mig dock alldeles bestämdt allt fortfarande föreligga. Och att detta oafvisliga behof säkerligen står klart

äfvén för andra, därom hafva, liksom med afseende å så mycket annat, de beklagliga händelserna å vår svenska arbetsmarknad under förlidet år dragit försorg. Alla erinra vi oss säkerligen de sorgligt bekanta s. k. »heder och tro»-förbindelserna, som en mängd arbetsgifvare på order från sin högsta ledning affordrade de arbetare, som återinträdde i arbetet eller fingo nyanställning — en förklaring på heder och tro, att de ej tillhörde fackförening *) — samt den lika sorgligt bekanta nya morallära, som med anledning af detta arbetsgifvarnes öfvergrepp predikades från håll, till hvars paroll arbetarne pläga lystra: att helt enkelt sätta sig öfver tro och lofven. Det är förnämligast för att sådana, jag tvekar ej att uttala ordet, omoraliska och för sammanlefnaden medborgare emellan fördärfbringande stridsmetoder icke vidare skola kunna komma till användning — det må nu ske under gällande kollektivaftalstid eller icke — men äfvén för att betaga verkan af justitieministerns till statsrådsprotokollet lämnade tydliga anvisning, att »rätten» att kränka föreningsrätten väl är kringskuren, men ingalunda upphäfd genom det föreliggande lagförslaget, och slutligen jämväl för att spetsfundiga arbetsgifvare och arbetareledare må förhindras att utfinna nya utvägar för att göra föreningsrätten illusorisk, som jag påyrkar lagbestämmelser till föreningsrättens fullständiga skyddande mot såväl direkta som indirekta angrepp på eller inskränkningar uti densamma från motpartens sida.

En lagstiftning i ämnet synes mig böra innehålla *dels* en förklaring, att bestämmelser, öfverenskommelser eller andra åtgärder vid aftals ingående mellan arbetsgifvare och arbetare eller eljes i förhållandet dem emellan, i syfte att beröfva dem deras rätt att ingå eller kvarstå i eller bilda föreningar, eller stå utanför förening, icke äga någon som helst giltighet, *dels* ett angifvande af det straff, till hvilket en hvar, som på dylikt sätt kränker föreningsrätten, gör sig saker.

Då jag emellertid ej tilltrott mig att på den korta tid, som står till buds, innan motionstiden utgår, kunna formulera ett tillfredsställande förslag till en lämplig lagbestämmelse i ämnet, ser jag mig nödsakad inskränka mitt yrkande till

att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner nr 96 och 83 måtte för sin del besluta

*) Hvilka förbindelser, då den allmänna opinionen reste sig mot dem, ju förklarades vara tillfälliga, men som likväl, för så vidt jag icke är oriktigt underrättad, efter mer än ett halft års förlopp fortfarande äro gällande.

sådana lagbestämmelser, hvarigenom arbetsgifvares och arbetares föreningsrätt varder fullständigt tryggad;

och får jag tillika vördsamt anhålla, att vederbörande utskott måtte närmare öfverväga och formulera ifrågavarande stadganden.

Stockholm den 6 april 1910.

Jöns Pålsson.

Nr 281.

Af herr **Wilson**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

I 8 § af det utaf Kungl. Maj:t framlagda förslaget till lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare lämnas kontrahenterna öppet att under den tid, kollektivaftalet är gällande, vidtaga arbetsinställelse, blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig åtgärd i anledning af annan tvist än sådan, som afser tolkning eller tillämpning af aftalet. Härmed afses, att s. k. intressetvister, uppkomna under aftalstiden antingen i följd däraf, att kontrahenternas inbördes förhållanden i något afseende icke blifvit genom kollektivaftalet regleradt, eller i följd däraf, att kollektivaftalet, i följd af under aftalstiden inträffade ändrade förhållanden, förlorat sin tillämplighet i visst afseende, utan hinder af kollektivaftalet få förandlea till vanliga påtryckningsåtgärder, därest de ej i godo kunde biläggas. Huru otillfredsställande en dylik kontrahenternas frihet måste vara ur synpunkten af kollektivaftalets hufvuduppgift att främja freden på arbetsområdet, ligger i öppen dag. Läte det sig göra att föreskrifva skyldighet för parterna att alltid hänskjuta afgörandet af dylika under aftalstiden uppkomna intressetvister till afgörande af skiljedom, så skulle detta innebära en högst